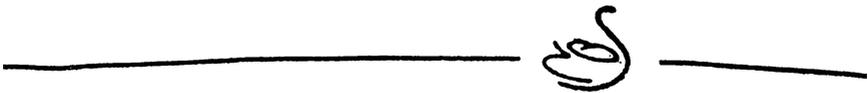

ശ്രീമഹാഭാരതം

വർഷവും
വിരാടവർഷവും

(Malayalam)

ŚRĪMAHĀBHĀRĀTAM

Vol. II

Translated by

KUNJIKUTTAN TAMPURAN

First Published 1906

First S. P. C. S. Edition September 1965

Printed at

INDIA PRESS, KOTTAYAM

Price Rs. 18.00

Publishers:

**Sahitya Pravarthaka Co-operative
Society Ltd., Kottayam, Kerala State**

Sales Department:

**NATIONAL BOOK STALL
Kottayam Kerala State India**

(രണ്ടാം വാല്യം)

വിവർത്തനം

കൊടുങ്ങല്ലൂർ കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻ തമ്പുരാൻ

പ്രസാധകന്മാർ

സാഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണസംഘം

നാഷണൽ ബുക്ക് സ്റ്റാൾ

കോട്ടയം

വില ക. 18.00

ശ്രീമഹാഭാരതം

വാല്യം

- 1 ആദി-സഭാപദ്യങ്ങൾ
- 2 വന-വിരാടപദ്യങ്ങൾ
- 3 ഉദ്യോഗ-ഭീഷ്മപദ്യങ്ങൾ
- 4 ദ്രോണ-കണ്ഠ-ശല്യപദ്യങ്ങൾ
- 5 സൗപ്തിക-സ്രീ-ശാന്തിപദ്യങ്ങൾ
- 6 അനുശാസന-അശ്വമേധ-ആശ്രമ
വാസിക-മൗസല-മഹാപ്രസമാനിക-
സ്വപ്നാരോഹണപദ്യങ്ങൾ
- 7 ഹരിവംശ-വിഷ്ണു-ഭവിഷ്യൽപദ്യങ്ങൾ

വിഷയാനുക്രമണിക

വനപദ്യം

ആരണ്യകപദ്യം 17—44

പശുപ്രത്യാഗമനം	17
പാണ്ഡവപ്രവൃത്തനം	20
കാമ്യകവനപ്രവേശം	25
വിദൂരവാക്യപ്രത്യാഖ്യാനം	31
വിദൂരനിർവാണം	34
വിദൂരപ്രത്യാഗമനം	36
വ്യാസാഗമനം	38
വ്യാസവാക്യം	40
സുരഭ്യപാഖ്യാനം	40
മൈത്രേയശാപം	42

കിർമ്മീരവധപദ്യം 45—49

വിദൂരവാക്യം	46
-------------	----

അർജ്ജുനാഭിഗമനപദ്യം 50—120

ഭൂപദ്യാശ്വാസനം	50
വാസുദേവവാക്യം	58
സൗഭവയോപാഖ്യാനം	59
സാലോപാഖ്യാനം	61
സൗഭവയോപാഖ്യാനം	63
ദൈവതവനപ്രവേശം	78
ഭൂപദീപരിതാപവാക്യം	86
ഭൂപദീവാക്യം	89
ഭൂപദീയുധിഷ്ഠിരസംവാദം	91
ഭൂപദീവാക്യം	95
യുധിഷ്ഠിരവാക്യം	97
ഭൂപദീവാക്യം	100
ഭീമവാക്യം	104
യുധിഷ്ഠിരവാക്യം	109
ഭീമവാക്യം	112
കാമ്യകവനപ്രവേശം	114
ഇന്ദ്രദർശനം	117

കൈരാതവർണ്ണം 121—133

മുനിശങ്കരസംവാദം	121
മഹാദേവസ്തവം	123
ശിവപ്രസ്ഥാനം	128
ദേവപ്രസ്ഥാനം	130

ഇന്ദ്രലോകാഭിഗമനവർണ്ണം 134—153

ശക്രപുരീഭർത്തം	134
ഇന്ദ്രസഭാഭർത്തം	136
അജ്ജനാസ്താഭിശിക്ഷ	138
ചിത്രസേനോദ്യോഗീസംവാദം	139
ഉദ്യോഗീശാപം	141
ലോമശാഗമനം	145
ധൃതരാഷ്ട്രവിലാപം	147
ധൃതരാഷ്ട്രഖേദം	148
പാത്ഥാഹാരകഥനം	150
ധൃതരാഷ്ട്രവിലാപം	151

നമോപാഖ്യാനം 154—220

ബൃഹദശ്വയുധിഷ്ഠിരസംവാദം	154
ഹംസദമയന്തീസംവാദം	157
ഇന്ദ്രനാരദസംവാദം	159
നളന്ദൻ ദേവദൗത്യം	161
ദമയന്തീസ്വയംവരം	165
കലിദേവസംവാദം	168
നളദൗത്യം	169
കുമാരപ്രേഷണം	170
നളവനയാത്ര	172
ദമയന്തീപരിത്യോഗം	174
അജഗരഗ്രന്ഥദമയന്തീമോചനം	176
ദമയന്തീസാത്ഥവാഹസംഗമം	178
ചേദിരാജഗൃഹവാസം	186
നളകാക്കോടകസംവാദം	190
നളവിലാപം	192
ദമയന്തീസുദേവസംവാദം	193
നളാനുപേഷണം	196
ദമയന്തിയുടെ രണ്ടാം സ്വയംവരകഥനം	199
ഋതുപണ്ണിവിഭർഗമനം	201
കലിനിർഗമനം	203

ഭീമപുരപ്രദേശം	206
നളകേശിനി സംവാദം	208
കന്യാപുത്രാർത്ഥം	210
നളദമയന്തിസമാഗമം	212
ഋഗ്വേദപണ്ഡിതസംവാദം	215
രാജ്യപ്രത്യാനയനം	217
ബൃഹദശ്വതമനം	219

തീർത്ഥയാത്രാവർണ്ണം 221—418

അജ്ഞാനാനുഭവം	221
പാർത്ഥനാരദ സംവാദം	223
പുലസ്ത്യതീർത്ഥയാത്ര	224
നാരദവാക്യം	253
ധൗമ്യതീർത്ഥയാത്ര	261
ലോമശതീർത്ഥയാത്ര	271
ലോമശതീർത്ഥയാത്ര യജ്ഞകഥനം	276
അഗസ്ത്യോപാഖ്യാനം	278
ജാമദഗ്ന്യതേജോഹാനികഥനം	283
(ലോമശതീർത്ഥയാത്ര) വിജ്രന്തിർമാണകഥനം	287
വൃത്രവധോപാഖ്യാനം	289
വിഷ്ണുസ്തവം	291
അഗസ്ത്യമാഹാത്മ്യകഥനം	293
അഗസ്ത്യോപാഖ്യാനം	294
സഗരൻതതികഥനം	298
അഗസ്ത്യമാഹാത്മ്യകഥനം	299
അഗസ്ത്യോപാഖ്യാനം	304
അഗസ്ത്യമാഹാത്മ്യകഥനം	305
ഋഗ്വേദംഗോപാഖ്യാനം	307
മഹേന്ദ്രാചലഗമനം	319
കാർത്തികീർത്യാപാഖ്യാനം	321
ജമദഗ്നിവധം	324
കാർത്തികീർത്യാപാഖ്യാനം	326
യാദവപാണ്ഡവസമാഗമം	327
ബലരാമവാക്യം	330
യാദവാഗമനം	332
സുകന്യാപാഖ്യാനം	336
മാന്ധാത്രാചരിതം	345
ജന്തുപാഖ്യാനം	348
പുഷ്പാപവതരണഗമനം	351

ശ്യാനകപോതിയം	352
അഷ്ടാവക്രിയം	356
യവക്രിതോപാഖ്യാനം	367
കൈലാസഗിരിപ്രവേശം	376
ഗന്ധമാദനപ്രവേശം	378
ഭീമകദളീവനപ്രവേശം	392
ഹന്തമൽഭീമസംവാദം	398
നൗഗന്ധികാഹരണം	410
നാരായണാശ്രമഗമനം	417

ജടാസുരവധപദ്യം 419—423

ജടാസുരവധം	419
-----------	-----

യക്ഷയുദ്ധപദ്യം 424—447

ഗന്ധമാദനപ്രവേശം	424
ആർഷ്വിഷ്ണുണയുധിഷ്ഠിരസംവാദം	430
മണിമദപഥം	432
കബേരദർശനം	437
കബേരവാക്യം	441
മേരുദർശനം	443
അജ്ജനാഭിഗമനപദ്യം	445

നിവാതകവചവധപദ്യം 448—474

അജ്ജനസമാഗമം	448
ഇന്ദ്രാഗമനം	449
ഗന്ധമാദനവാസം—യുധിഷ്ഠിരാജ്ജനസംവാദം	451
അജ്ജനവാക്യം	454
യുദ്ധാരംഭം	459
നിവാതകവചവധം	461
മാതായുദ്ധം	463
നിവാതകവചവധം	465
ഹിരണ്യപുരദൈത്യവധം	467
അസ്തദർശനസങ്കേതം	471
അസ്തപ്രദർശനം	473

ആജഗരപദ്യം 475—492

ഗന്ധമാദനപ്രസ്ഥാനം	475
പുനർദൈവതവനപ്രവേശം	478
അജഗരഗ്രഹണം	481

യൂധിഷ്ഠിരാജീമദൾനം	483
യൂധിഷ്ഠിരാജഗരസംവാദം	486
ഭീമസേനമോചനം	489

മാർക്കണ്ഡേയസമസ്യോപദ്യം 493—637

കാമ്യകവനപ്രവേശം	493
മാർക്കണ്ഡേയകഥ	494
ബ്രാഹ്മണമാഹാത്മ്യകഥനം	502
ബ്രാഹ്മണമാഹാത്മ്യം	503
സരസ്വതീതാർക്കണ്ഡസംവാദം	506
മണ്ഡൂപാഖ്യാനം	510
മാർക്കണ്ഡേയപ്രശ്നം	513
ഭവിഷ്യൽകഥനം	522
യൂധിഷ്ഠിരാജശാസനം	531
മണ്ഡൂകോപാഖ്യാനം	533
ബകശക്രസംവാദം	541
ശിബിചരിതം	543
നാശുഷചരിതം	544
സേദുകവൃഷഭർഷചരിതം	545
ശിബിചരിതം	546
രാജന്യമഹാഭാഗതത്വം	549
ഇന്ദ്രദൃമ്നോപാഖ്യാനം	551
ദാനമാഹാത്മ്യം	553
ധൃന്ധുമാരോപാഖ്യാനം	562
പതിപ്രതോപാഖ്യാനം	571
ബ്രാഹ്മണവ്യാധസംവാദം	576
ബ്രാഹ്മണമാഹാത്മ്യം	588
ബ്രാഹ്മണവ്യാധസംവാദം	590
ആംഗിരസോപാഖ്യാനം	602
ആംഗിരസം	607
കേശിപരാഭവം	611
ആംഗിരസം; സ്കന്ദോൽപ്പത്തി	612
ആംഗിരസം; കുമാരോൽപ്പത്തി	615
ആംഗിരസം; സ്കന്ദോൽപ്പത്തി	617
ആംഗിരസം; ഇന്ദ്രസ്കന്ദസമാഗമം	619
കുമാരോൽപ്പത്തി	621
സ്കന്ദോപാഖ്യാനം	622
മനുഷ്യഗ്രഹകഥനം	625
മഹിഷാസുരവധം	629
കാർത്തികേയസ്തുവം	636

ദ്രോണീസത്യഭാമസംവാദം 638—644

ദ്രോണീനീജകാൽകഥനം	638
ദ്രോണീകർത്തവ്യകഥനം	642
കൃഷ്ണഗമനം	643

ഘോഷയാത്രാവർണ്ണനം 645—686

ധൃതരാഷ്ട്രവേദവാക്യം	645
കണ്ണശകുനീസംവാദം	649
ഘോഷയാത്രാമന്ത്രം	650
ദുര്യോധനപ്രസ്ഥാനം	652
ഗന്ധർവ്വദുര്യോധനസേനാസംവാദം	654
കണ്ണപരാഭവം	656
ദുര്യോധനാദിഹരണം	658
ദുര്യോധനമോചനാനുജ്ഞ	659
പാണ്ഡവഗന്ധർവ്വയുദ്ധം	661
ഗന്ധർവ്വപരാഭവം	662
ദുര്യോധനമോക്ഷണം	664
കണ്ണദുര്യോധനസംവാദം	666
ദുര്യോധനവാക്യം	667
കണ്ണദുര്യോധനസംവാദം	668
ദുര്യോധനപ്രായോപവേശം—കണ്ണവാക്യം	671
ദുര്യോധനപ്രായോപവേശം	672
ദുര്യോധനപുരപ്രവേശം	674
കണ്ണദിഗ്വിജയം	677
കണ്ണദിഗ്വിജയം	679
ദുര്യോധനയജ്ഞസംരംഭം	681
ദുര്യോധനയജ്ഞം	683
യുധിഷ്ഠിരചിന്ത	685

മൃഗസംഹാരവർണ്ണനം 687—688

കാമ്യകപ്രവേശം	687
---------------	-----

വ്രീഹിദ്രോണീകവർണ്ണനം 689—697

ദാനദുഷ്കരതപക്മനം	689
സ്വർഗ്ഗഗുണചോദ്യം	691
മുൽഗലജ്ഞാനപ്രാപ്തി	694

ദ്രോണീഹരണവർണ്ണനം 698—722

ദുർയാസോപാഖ്യാനം	698
ജയദ്രഥാഗമനം	703

കോടികാന്യപ്രശ്നം	704
ദ്രുപദിവാക്യം	706
ജന്മദ്രുപദിസംവാദം	707
ദ്രുപദിഹരണം	709
പാണ്ഡഗമനം	713
ദ്രുപദിവാക്യം	716
ജന്മദ്രുപലായനം	719

ജന്മദ്രുപദിമോക്ഷപദ്യം 723—727

ജന്മദ്രുപദിപ്രാപ്തി	723
---------------------	-----

രാമോപാഖ്യാനപദ്യം 728—776

യുധിഷ്ഠിരപ്രശ്നം	728
രാമരാവണജന്മകഥനം	729
രാവണാദിവരപ്രാപ്തി	730
വാനരാഭ്യൽപ്പത്തി	733
രാമവനാഭിഗമനം	734
സീതാഹരണം	738
കബന്ധഹനനം	741
ത്രിജടാകൃതസീതാസാന്ധ്യം	744
സീതാരാവണസംവാദം	748
ഹന്തമൽ പ്രത്യാഗമനം	750
സേതുബന്ധനം	754
ലങ്കാപ്രവേശം	758
രാമരാവണാദിദന്വയം	760
കുന്ദകണ്ണനിഗ്രഹനം	761
കുന്ദകണ്ണാദിവധം	763
ഇന്ദ്രജിദ്യം	765
ഇന്ദ്രജിദ്വധം	767
രാവണവധം	769
രാമാഭിഷേകം	771
യുധിഷ്ഠിരാശ്വാസനം	775

പതിവ്രതാമാഹാത്മ്യപദ്യം 777—799

സാവീത്രിപാഖ്യാനം	777
------------------	-----

കുന്ദലാഹരണപദ്യം 800—821

സൂര്യകണ്ണസംവാദം	800
പ്രമോഹദേശം	805

പ്രമാദിജപരിചയ്	807
പ്രമാമത്രസിദ്ധി	809
സുശ്യാഹ്വാനം	810
സത്യകന്തിസമാഗമം	812
കണ്ണപരിത്യഗം	815
രാധാകണ്ണപ്രാപ്തി	816
കവചകണ്ഡലദാനം	818

ആരണേയവർഗ്ഗം 822—841

മൃഗാനേപഷണം	822
നകലാദിപതനം	823
യക്ഷപ്രശ്നം	827
നകലാദിജീവനാദിവരപ്രാപ്തി	837
അജ്ഞാതവാസമത്രണം	840

വിരാടപർവ്വം

പാണ്ഡവപ്രവേശപർവ്വം 845—871

യുധിഷ്ഠിരാദിമത്രണം	845
ധൗമ്യോചദേശം	851
അസ്ത്രസംസ്ഥാപനം	854
ദുർഗ്ഗാസ്തവം	857
യുധിഷ്ഠിരപ്രവേശം	859
ഭീമസേനപ്രവേശം	861
ദ്രൗപദീപ്രവേശം	863
സഹദേവപ്രവേശം	866
അജ്ജനപ്രവേശം	867
നകലപ്രവേശം	869

സമയപാലനവർഗ്ഗം 872—875

ജീമുതവധം	872
----------	-----

കീചകവധവർഗ്ഗം 876—908

കൃഷ്ണാകീചകസംവാദം	876
ദ്രൗപദീസുരാഹരണം	880
ദ്രൗപദീപരിഭവം	882
ദ്രൗപദീഭീമസംവാദം	886
ദ്രൗപദീസാന്താനം	894

കീചകവായം	897
ഉപകീചകവായം	904
കീചകദാഹം	906

ഗോഹരണപദ്യം 909—1006

ചാരപ്രത്യയാചാരം; കണ്ണദൃശ്യാസനവാക്യം	910
ചാരപ്രത്യയാചാരം; ദ്രോണവാക്യം	912
ചാരപ്രത്യയാചാരം; ഭീഷ്മവാക്യം	912
ചാരപ്രത്യയാചാരം; കൃപവാക്യം	915
സുശർമ്മാദിമത്സ്യദേശഗമനം	916
മത്സ്യരാജരണോദ്യോഗം	918
സുശർമ്മവിരാടയുദ്ധം	920
സുശർമ്മനിഗ്രഹണം	922
വിരാടജയഘോഷണം	926
ഉത്തരപ്രശംസ	927
ബൃഹന്നളാസാരമ്യകഥനം	929
ഉത്തരയാത്ര	931
ഉത്തരാശ്വാസനം	933
അർജ്ജുനപ്രശംസ	937
അർജ്ജുനാസ്ത്രകഥനം	938
അസ്ത്രാവരോചണം	939
ഉത്തരന്റെ അസ്ത്രദർശനം	940
അർജ്ജുനപരിചയം	943
അർജ്ജുനയുദ്ധാരംഭം	945
ഉൽപ്പാതദർശനം	948
ദുര്യോധനവാക്യം	950
കണ്ണന്റെ മേനിയെ ചാല്ലൽ	952
കൃപവാക്യം	954
ദ്രൗണീവാക്യം	955
ദ്രോണവാക്യം	957
ഭീഷ്മസൈന്യവ്യൂഹം	959
ഗോനിവർത്തനം	961
കണ്ണാപയാനം	963
കൃപാചാര്യാദിവരിചയം	967
ദേവാഗമനം	971
കൃപാപയാനം	972
ദ്രോണാപയാനം	975
അർജ്ജുനാശ്വത്ഥാമയുദ്ധം	979
കണ്ണാപയാനം	981

അർജ്ജുനദുശ്ശാസനാദിയുദ്ധം	983
അർജ്ജുനസങ്കലിയുദ്ധം	986
ഭീഷ്മാപയാനം	988
ദുര്യോധനാപയാനം	991
സമസ്തകൗരവപലായനം	993
ഉത്തരാഗമനം	997
വിരാടോത്തരസംവാദം	999

വൈവാഹികവർഷം 1007—1014

പാണ്ഡവപ്രകാശം	1007
ഉത്തരാവിവാഹപ്രസ്താവം	1009
ഉത്തരാവിവാഹം	1012

വനപുഷ്പം

ആരണ്യകപദ്യം

നാരായണനെയും സാക്ഷാൽ നരനാം നരനേയുമേ
സരസ്വതീദേവിയേയും നമിച്ച ജയമോതുക.

1. പൗരപ്രത്യാഗമനം

പാണ്ഡവന്മാരുടെ വായാത്രം പശരന്മാർ പിൻതുടരുന്ന; ധർമ്മപുത്രർ
ബാവര സമാധാനിപ്പിച്ചു തിരിച്ചയയ്ക്കുന്നു. ഗംഗാതീരത്തിൽ രാത്രി
കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നു.

ജനമേജയൻ പറഞ്ഞു

- ഏവം ചൂതിൽപ്പാതമർ തോറും ചതിയാൽ ദ്വിജസത്തമ!
സാമാത്യരാം ദൃഷ്ടയാത്തരാഷ്ട്രർ കോപപ്പെടുത്തിയും 1
- പരശ്ചോക്തികൾ കേൾപ്പിച്ചോർ പടുവൈരം പെടുപടി
എന്തു ചെയ്തിതു കൗരവ്യരെന്റെ പൂർവ്വിതാമഹർ? 2
- ഐശ്വര്യദ്രഷ്ടുരായ്ത്തീൻ പെട്ടെന്നഴലിലാണ്ടവർ
കാട്ടിലെങ്ങനെ പാതമന്മാർ കഴിച്ചു ശക്രവിക്രമർ? 3
- അത്യാപത്തികലവരെയനവത്തിച്ചതേതവർ?
ആചാരമെ,ഞെന്താഹാര,മാ യോഗ്യകെണ്ടു വാസവും? 4
- കാട്ടിൽപ്പന്തീരാണ്ടുകാലമെങ്ങനേ ദ്വിജമാമുനേ!
കഴിഞ്ഞു ശൗര്യമുള്ളോരാശ്ശത്രുസംഹാരികൾക്കഹോ? 5
- സർവ്വസ്മൃതവ്യയായോരാ രാജപുത്രീയുമെങ്ങനെ
പതിവ്രത മഹാഭാഗ നിത്യവും സത്യവാദിനി 6
- അദുഃഖയോഗ്യയാൾ ചെയ്തു വനവാസം ഭയങ്കരം?
ഇതെല്ലാമരൾകെന്നോടു വിസ്തരിച്ചു തപോനിയേ! 7
- ഭൂരിവിക്രമസമ്പന്നരവർതൻ ചരിതം പരം
പറഞ്ഞുകേട്ടാൽ കൊള്ളാമിങ്ങേററം ഞങ്ങൾക്കു കൗതുകം. 8

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

- ഏവം ചൂതിൽപ്പാതമർ തോറും, സാമാത്യർ ശാർ ന്തോരപേർ
കോപിപ്പിച്ചോർ പുറപ്പെട്ടു ഹസ്തിനാപുരി വിട്ടുടൻ. 9

വർദ്ധമാനപുരദാരത്തുടേ പോന്നങ്ങു പാണ്ഡവർ
 ശംസ്രമേന്തി വടക്കോട്ടെത്തിറങ്ങി കൃഷ്ണയൊത്തഹോ! 10
 ഇദ്രസേനപ്രഭൃതികൾ ഭൃത്യന്മാർ പതിനാലുപേർ
 ഉടൻ തേരാൽ പിന്തുടന്നാർ മടവാർകളുമൊത്തുതാൻ. 11
 സാവർ പോയെന്നറിഞ്ഞിട്ടു പൗരന്മാർ മാൻ മഴുത്തുടൻ
 ഭീഷ്മദ്രോണകൃപക്ഷത്താക്കളെ¹ നിന്ദിച്ചു വീണ്ടുമേ 12
 പാണ്ഡു പേടിക്കൂടാതെ കൂട്ടംകൂടിപ്പരസ്പരം.

പൗരന്മാർ പറഞ്ഞു

ഈ വംശമി,ല്ലില്ല നമ്മ,ളില്ല നമ്മുടെ വീടുമേ 13
 ദുഷ്ടൻ ദുര്യോധനനിഹ സൗബലേയൻ്റെ² രക്ഷയിൽ
 കണ്ണദൃശ്യാസനന്മാരുമൊത്തു രാജ്യം ഭരിക്കുകയാൽ 14
 ആ വംശമി,ല്ലില്ലാചാരം, ധർമ്മമി,ല്ലെവിടെപ്പുഖം
 പാപമത്രീകളൊന്നിച്ചു പാപി രാജ്യം ഭരിക്കുകിൽ? 15
 ദുര്യോധനൻ ഗുരുദ്രോഹി മിത്രാചാരാദി വിട്ടവൻ
 ദുരകാരൻ ഭേദമുള്ളോൻ നീചപ്രകൃതി നിർദ്ദയൻ; 16
 ഇല്ലീബ്ദ്രമണ്ഡലം ദുര്യോധനൻ മന്നവനാകയാൽ.
 നാമെല്ലാമങ്ങുടൻ പോക,യെങ്ങോ പോകുന്നു പാണ്ഡവർ 17
 കനിവേറും മഹാത്മാക്കൾ വിജിതേന്ദ്രിയവൈരികൾ³
 ശ്രീമാന്മാർ⁴ പുകൾപുണ്ടുള്ളോർ ധർമ്മാചാരാവലംബികൾ. 18

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

ഏവം ചൊല്ലിപ്പാണ്ഡവരെപ്പിന്തുടന്നെന്തിന്യേവരും
 കന്തിമാദ്രീപത്രരോടു കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടു ചൊല്ലിനാർ: 19
 ‘നിങ്ങൾക്കു ശുഭമോം; മാഷ്ടം ഞങ്ങളേ വിട്ടു പോകയോ?
 ഞങ്ങളും കൂടെ വന്നീടാം നിങ്ങൾ പോകുന്നിടത്തുടൻ. 20
 അധർമ്മാൽ നിങ്ങളേ വെന്നു നിർഘൂണാരികളെന്നിഹ
 കേട്ടുദേഹപ്പെടുഴുന്ന ഞങ്ങളെസ്സന്ത്യജിക്കൊലാ, 21
 കൂറും നന്ദിയുമാണെന്നും തേറും പ്രിയഹിതാർദ്രരേ.
 ദുഷ്ടരാജാവാണു നാട്ടില്ലെട്ടീക്കൂട്ടർ നശിക്കൊലാ. 22
 നരപംഗവരേ, കേൾപ്പിൻ! ഗുണദോഷങ്ങളെങ്ങനെ
 ശുഭാശുഭാധിവാസത്താൽ കലന്നീടുമതോതിടാം. 23
 വസ്രം വെള്ളം ഭൂമിയെള്ളെന്നിവ നന്മണമേന്തുമേ
 പുഷ്പസംസ്കൃത്തി,ലേവം സംസ്കൃത്താൽ ഗുണാഗമം. 24
 ധോഹജാലക്കളുംതന്നേ മൃഡരോടുള്ള സംഗമം
 നാലും തോറും ധർമ്മവിളഭുവേവം സാധുസമാഗമം. 25

1 ക്ഷത്താവു¹ = വിദൂരൻ. 2 സൗബലേയൻ = ശകുനി. 3 വിജിതേന്ദ്രിയ
 വൈരികൾ = ഇന്ദ്രിയങ്ങളാകുന്ന ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചവർ. 4 ശ്രീമാന്മാർ = ലജ്ജാ
 പുക്കൾ (അധർമ്മത്തിൽ).

എന്നാൽ പണ്ഡിതരാം വൃദ്ധർ സുഖഭാവർ തപസ്വികൾ
 സത്തുകൾക്കൊത്തു വാഴേണം ശമം കാംക്ഷിച്ചിടുന്നവർ. 26
 ദൈവം കർമ്മം വിദ്യയെന്നീ മൂന്നും തെളിയുവോരുമായ്
 ഇടപെട്ടോരിരുപ്പല്ലോ ശാസ്ത്രങ്ങളിലുരുത്തമം. 27
 കർമ്മം ചെയ്യാതെപ്പോലും ഞങ്ങൾ പുണ്യസംജനനസംഗമാൽ
 പുണ്യം നേടീടുമേ, പാപം നേടുമേ ദൃഷ്ടസേവയാൽ. 28
 ദുഷ്ടരെക്കൊണ്ടു തൊടുക മിണ്ടുകൊന്നിച്ചിരിക്കുക
 ഇവകൊണ്ടിടിയും ധർമ്മം മർത്യകർമ്മ ഗതി കെട്ടുപോം. 29
 നീചയാകും ബുദ്ധി നീചസംസർഗ്ഗത്താൽ നരകഹോ!
 മദ്ധ്യരൊത്താൽ മദ്ധ്യമയം; ശ്രേഷ്ഠയാം ശ്രേഷ്ഠർ ചേരുകിൽ. 30
 വിശേഷിച്ചും വിഷയിനീചായർമ്മിഷ്ടേതരാശ്രയാൽ
 ധർമ്മകാര്യാരംഭസമ്പത്തിക്കൊത്തു പാരിൽ പുകഴ്ത്ത
 ലോകാചാരശ്രുതിവിധിസത്സന്ധതികളൊത്തവ
 ആസ്സൽഗുണങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കുണ്ടൊററയ്ക്കും വേറെ വേറെയും; 32
 ഇച്ഛിച്ചു ഗുണവന്ധ്യവാസം ശ്രേയസ്സിനിജ്ജനം.

യുധിഷ്ഠിരൻ പറഞ്ഞു

ധന്യരായ് ഞങ്ങൾ, കാരുണ്യസ്നേഹങ്ങളൊടു ഞങ്ങളിൽ 33
 ഇല്ലാത്തുണ്ടെങ്കിലും ചൊല്ലുന്നല്ലോ വിപ്രാദിനാട്ടുകാർ.
 എന്നാൽ ഭ്രാതാക്കളൊത്തീ ഞാൻ ചൊല്ലുന്നേവേവരോടുമേ 34
 അതു തെറ്റിച്ചു ചെയ്യാല്ലേ യോവാത്സല്യശക്തിയാൽ.
 മുത്തച്ഛനായിടും ഭീഷ്മൻ മനൻ വിദഗ്ദ്ധനമ്മയും 35
 മിക്ക മിത്രങ്ങളും ഹസ്തിപത്തനത്തിങ്കലുണ്ടു മേ.
 ഞങ്ങൾക്കിഷ്ടത്തിനായിട്ടു കരുതിക്കാത്തിടേണമേ 36
 നിങ്ങൾ,ളൊന്നിച്ചു മാഷ്ടീടുമവരെല്ലാവരെയുമേ.
 പിന്തിരിപ്പിൻ ദൂരെ വന്നോർ വരും സത്യം നിനച്ചുമേ 37
 ഏല്പിച്ചതന്നോരെൻ ബന്ധുജനത്തിൽക്കൂറു വേണമേ.
 ഇതെന്നുള്ളിൽസ്സുവ്യാകാര്യങ്ങൾക്കും മേലായി നില്പതാം, 38
 അതു ചെയ്യാൽ തൃഷ്ടിയാകുമേററം സൽക്കാരമാം മമ.

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

അവ്വണ്ണമാലുർമ്മപുത്രനന്മശ്രിച്ചു നാട്ടുകാർ 39
 ഹാ രാജാവേ! എന്നു ചേന്നിട്ടാത്തനാദം മുഴക്കിനാർ.
 പാർത്ഥൻറെ ഗുണമോരോന്നോത്താത്തരായവരാതുരർ 40
 മനസ്സുന്യേ പിന്തിരിച്ചു പാർത്ഥരെക്കണ്ടുരച്ചുതാൻ.
 പൗരന്മാർ പോയതിൽപ്പിന്നെത്തേരിലേറീട്ടു പാണ്ഡവർ 41
 അന്നത്തെ ഗംഗാതീരത്തിൽ പ്രമാണവടസന്നിധൗ.
 ശേഷിച്ചു പകൽകൊണ്ടിട്ടാ വടം പുകീട്ടു പാണ്ഡവർ 42

- ആ രാത്രി പാർത്തു വീരന്മാർ ശുദ്ധാംബുസ്സുൾക്കേറാവർ
വെള്ളം കടിച്ചിട്ടാ രാവു കഴിച്ചാരഴലാൻവർ. 43
- അവിടെപ്പിന്തുടൻ്റെ നന്ദിയാൽ ചില ഭൃന്യാർ
സാഗ്നികാനഗ്നികൾ പരം ശിഷ്യബന്ധുസമന്വിതം. 44
- ബ്രഹ്മജ്ഞരാമവർ ചുഴന്നേറും ശോഭിച്ചു മനവർ.
രമ്യഘോരമുഹൂർത്തത്തിലഗ്നിഹോത്രം കഴിക്കവേ 45
- ബ്രഹ്മഘോഷത്തൊടൊത്തുണ്ടായ് സഞ്ജല്യ*ങ്ങളവർക്കഹോ!
മധുരസ്വരഹംസ്നാരാക്ഷരശ്രേഷ്ഠരാജനെ 46
- വിപ്രേന്ദ്രരാശ്വസിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടോപ്പിച്ചിതു രാത്രിയെ

2. പാണ്ഡവപ്രവൃത്തനം

ബ്രാഹ്മണർ പാണ്ഡവന്മാരെ അനുഗമിച്ചാനന്തരം. തന്റെ വിദ്യ ഹായതയിൽ ധർമ്മപുത്രരുടെ വിഷാദം. അതിഥിസൽക്കാരമാത്രം വണ്ണമ. അതും അനന്തമാണെന്നു വൈശമ്പായനൻ. ശത്രുക്കളോടൊന്നു നോപദേശം. തപസ്സിദ്ധിക്കൊണ്ടു കാൽക്കും കാണാൻ ശത്രുക്കൾ ഉപദേശിക്കുന്നു.

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

- പുലച്ചുണ്ണുകൃഷ്ണകർമ്മമുടയോരവർ കാന്നനം
പോകുമ്പോൾ ഭിക്ഷയുണ്ണുന്ന വിപ്രന്മാർ മുൻപിലെത്തിനാർ. 1
- അവരോടോതിയരചൻ കന്തീപുത്രൻ യുധിഷ്ഠിരൻ:
‘‘ഞങ്ങൾ സർവ്വസ്വവും നാടും ശ്രീയും പോയിട്ടിവണ്ണമേ. 2
- ഫലമുലാമിഷാഹാരർ കാട്ടു കേറുന്നു മാലൊടും.
കാടോ ദോഷം പെരുത്തൊത്തു പാമ്പും പുലിയുമുള്ളതാം; 3
- എൻപക്ഷം, നിങ്ങളങ്ങോട്ടു വന്നാലേററം കഴങ്ങിടും.
ബ്രാഹ്മണക്ലേശമോ ദുഃഖം ദേവകൾക്കും പെടുത്തുമേ; 4
- എനിക്കോ പറവാനില്ല; പിന്തിരിപ്പിൻ ദ്വിജേന്ദ്രരേ!’’

ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു

- നിങ്ങൾക്കൊക്കും ഗതി വിഭോ, ഞങ്ങളേല്പാനൊരുക്കമാം 5
- ധർമ്മം കാണുന്ന കൂറുള്ള ഞങ്ങളെക്കൈവിടായ്ക്കു നീ.
ഭക്തന്മാരിൽക്കന്നിത്തീടും ദൈവതങ്ങളുമേററവും 6
- വിശേഷിച്ചും സദാചാരമുള്ള ഭൃന്യരരാകുകിൽ.

യുധിഷ്ഠിരൻ പറഞ്ഞു

- എനിക്കും വിപ്രരിൽപ്പാരം ഭക്തിയുണ്ടെൻ ദ്വിജേന്ദ്രരേ! 7
- നിസ്സഹായതയാണെന്നു വിഷാദിപ്പിപ്പതെപ്പൊഴും.
ഫലം മൂലം മൃഗമിവ കൊണ്ടുവന്നീടുവോരിവർ 8

* സഞ്ജല്യം = സംഭോഷണം.

ഡോകക്രേശംകൊണ്ടു മോഹമാണ്ടു നില്ക്കുന്ന തമ്പികൾ.
 ദ്രുപദീകഷണം* രാജ്യഹരണം മററുമോക്യയാൽ 9
 പാപിച്ചിനില്ക്കുചിവരൈബുദ്ധിമുട്ടിക്ക വയ്യ മേ.

ബ്രാഹ്മണർ പറഞ്ഞു

ഞങ്ങൾക്കുപോറ്റുവാൻ ചിന്ത തേടായ്കള്ളിലിളാപതേ! 10
 ഭോജ്യം തനിച്ചാഹരിച്ചു ഞങ്ങൾ നിൻതുണയായ് വരാം;
 ദ്രുപനം ജപം മററുമായിബ്വോനു ശുഭമേകിടാം; 11
 നല്ല സൽക്കഥയും ചൊല്ലി നിങ്ങളൊത്തു രമിച്ചിടാം.

യുധിഷ്ഠിൻ പറഞ്ഞു

ഇതേവമാണില്ല വാദം, വിപ്രരൊത്തു രമിച്ചു ഞാൻ; 12
 കിഴിഞ്ഞാരി നിലയ്ക്കാത്തനിന്ദയായ്ക്കോന്നിടുന്നു മേ.
 തനിച്ചു കൊണ്ടുവന്നുണ്ണം നിങ്ങളെക്കാണമതെങ്ങനെ 13
 അനന്ദരൻ കൂറിൽ മാക്രേ; ഹരീ! ദുഷ്ടർ യുതരാഷ്ടജർ.

മവൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

പൂന്നു ചൊല്ലി നൃപൻ ദുഃഖിച്ചിരുന്നതു ധരണീതലേ; 14
 അപ്പോളുദ്ധ്യാത്മനിരതൻ വിദ്വാൻ ശൗനകഭൃസുരൻ
 സാംഖ്യയോഗവിശേഷജ്ഞൻ ചൊന്നാനാബ്ദ്രുപനോടുടൻ. 15
 ഡോകസ്ഥാനസഹസ്രങ്ങൾ യേസ്ഥാനശതങ്ങളും
 നാരതോരുമുണ്ടാം മൃഡന്നം, പണ്ഡിതനതു പററിടാ. 16
 ഉണാനത്തിന്നെതിരായ് ഭോഷമേറി ശ്രേയസ്സുരൂപടി
 കണ്ടു കമ്മങ്ങളിൽച്ചാടാ നിൻമട്ടിൽബുദ്ധിയുള്ളവർ. 17
 ശ്രുതിസ്മൃതികളോടൊത്തു സർപ്പാപത്തും തടുപ്പതായ്
 അഷ്ടാംഗയാണുപോൽ ബുദ്ധി,യതങ്ങളുണ്ടു മനവ! 18
 ദുസ്തങ്ങളുത്മകൃച്ഛ്ഠങ്ങൾ മിത്രവ്യാപത്തിവററിലും
 ശാരീരമാനസക്രേശമേശാ നിന്ദുകാർകളിൽ. 19
 കേട്ടാലും ഞാൻ പറഞ്ഞീടാം, മൂന്നും ജനകമന്നവൻ
 ആത്മവ്യവസ്ഥയ്ക്കു മഹാൻ ശ്രോകം പാടിയതൊക്കെയും. 20
 ശാരീരമാനസക്രേശമേറു മാക്രേണു ജീവികൾ
 ഒന്നിച്ചും വേർതിരിച്ചിട്ടും; ചൊല്ലാമതിനു ശാന്തി ഞാൻ. 21
 അനിഷ്ടസ്സർഗ്ഗം രോഗം ശ്രമമിഷ്ടവിവർജനം
 ഈ നാലുകൊണ്ടും ശാരീരമാകും ദുഃഖമുദിച്ചിട്ടും. 22
 അദ്ധർമ്മ മറുകൈകൊണ്ടുമൊട്ടുമോക്യായ്കൊണ്ടുമേ
 ആധിവ്യാധിപ്രശമനമിക്രമം രണ്ടുകൊണ്ടുതാൻ. 23
 മുൻകൂട്ടിത്താൻ ശമം ചെയ്വു വൈദ്യന്മാർ ബുദ്ധിയുള്ളവർ
 മാനസാത്തിക്കിഷ്ടവാക്യസംഭോഗോപനയാദിയാൽ. 24

* ദ്രുപദീകഷണം = പാഞ്ചാലിയെ വലിച്ചിഴക്കൽ.

- തപിക്കന്നു മാനസമാം ദുഃഖംകൊണ്ടു ശാഠിയാവു
പഴുത്തിരുമ്പിനാൽകുംഭത്തിലെ വെള്ളം കണക്കിനെ; 25
- ജ്ഞാനത്താൽ മാനസം വെൽവു വെള്ളാത്താൻ തിരന്നു
മാനസാന്തി ശമിച്ചോന്ന ശരീരാന്തി ശാഠിഭവേ. 26
- മനോദുഃഖത്തിന്നു മൂലം സ്നേഹമെന്നാണു കാണതു
സ്നേഹത്താൽ സകതനാം ജീവി പിന്നെപ്പുറംപാർന്നു. 27
- സ്നേഹമൂലം ദുഃഖമേറും സ്നേഹജം ഭയമൊക്കെയും
ശോകഹഷങ്ങളായാസമെല്ലാം സ്നേഹോത്തരങ്ങളായ. 28
- സ്നേഹാൽ സകലരുചികളുദിച്ചു വിഷയാദലിൻ
ഇതു രണ്ടും ചീത്ത,യെന്നാൽ മുൻപിലുള്ളതു മുൻപു നാൻ. 29
- പൊത്തിൽപ്പെട്ടും തിയ്യ വേരോടൊരതാ വൃക്ഷം ചുട്ടാപടി
അല്ലമാകും രാഗദോഷം ധർമ്മാർത്ഥങ്ങൾ മുടിച്ചിടും. 30
- ചേന്നാൽദ്രോഷം കണ്ടു ചേറുപിരിയേ ത്യാഗിയായവൻ
വിരക്തി നേടുന്നു പുമാൻ നിന്റെരൻ തടവെന്നിയേ. 31
- അതിനാൽ ധനമിത്രാദിസ്നേഹലേപം പെടുത്താലാ
സ്വശരീരത്തിലുള്ളൊന്നും ജ്ഞാനം കൊണ്ടിട്ടൊഴിക്കണം. 32
- ജ്ഞാനംകൂടും യോഗികളോ ശാസ്ത്രജ്ഞർ കൃതബുദ്ധികൾ
പത്മപത്രത്തിൽ വെള്ളംപോലവരിൽ സ്നേഹമോറിടാ. 33
- രാഗത്തിൽപ്പെട്ടു നരനൈകാമമിട്ടങ്ങടച്ചിടും
ഇച്ഛയുണ്ടാകമവനു പിന്നെത്തൃപ്തി വളന്നിടും; 34
- തൃപ്തിയല്ലോ സർവ്വപാപമൂലമുദേഹകാരണം
അധർമ്മപ്രായയധികം ഘോര പാപം തുണപ്പതും. 35
- ദുബ്ബുദ്ധിക്കൊഴിയാത്തൊന്നായ് ജീണ്ണനും ജരിയാത്തതായ്
ആജീവാനതം വ്യാധിയാമാത്തൃപ്തി വിട്ടവനേ സുഖം. 36
- ആദ്യന്തമരൊരാത്തൃപ്തി നരകംകൊണ്ടിരിപ്പതായ്
ഭൂതനാശം വരുത്തുന്നിതിരുമ്പിൽത്തീ കണക്കിനെ. 37
- തന്നിലുണ്ടാം തിയ്യകൊണ്ടു മരമുട്ടി ചുട്ടുംപടി
അക്രതാത്മാവു² സഹജലോഭംകൊണ്ടു നശിച്ചിടും. 38
- രാജാവു വെള്ളം തീ കള്ളൻ ബന്ധുക്കളിവയാൽ ഭയം
ധനികൾക്കുണ്ടു, മൃതിയാൽ ജീവിക്കൾക്കെന്നവണ്ണമേ. 39
- അംബരത്തിൽപ്പക്ഷികളുമീ മന്നിൽ ശ്യാപദങ്ങളും
തിന്ദു മാംസം നീരിൽ മീനു,മമ്മട്ടെങ്ങും ധനാധ്യനെ. 40
- അത്ഥംതാൻ ചില മത്സ്യകുടുംബനത്ഥമിതിയാകുമേ;
അത്ഥശ്രേയസ്സു³ നോക്കാത്തൊന്നശ്രേയസ്സില്ലെടും നരൻ. 41

1 അധർമ്മപ്രായ = അധർമ്മം കൂടതലുള്ളതു് (തൃപ്തിയുടെ വിശേഷണം). 2 അക്രതാത്മാവു് = അപകാബുദ്ധി. 3 അത്ഥശ്രേയസ്സു് = ഹോമാദി സൽകർമ്മങ്ങൾക്കു വേണ്ടി ചെലവാക്കുന്ന ധനം നിമിത്തം ലഭിക്കുന്ന ശ്രേയസ്സു്.

അതുകൊണ്ടത്സംപ്രാപ്തിയൊക്കെ വ്യാമോഹമേറുമേ. 42
 പിശുക്കു ഗദ്യ തന്മേനി¹ പേടിയുദേഗമെന്നിവ
 അതോടനുബന്ധം ദുഃഖങ്ങൾ നരകെന്തോപ്പു പണ്ഡിതർ. 43
 അത്ഥം നേടുമ്പൊഴും രക്ഷിക്കുമ്പൊഴും പോയിടുമ്പൊഴും
 മഹാദുഃഖം സഹിക്കുന്നു, കൊന്നിടുന്നു ധനത്തിനായ്.
 അത്ഥം കൈവിടുകിൽദുഃഖം, പാലിക്കിൽശുഭ്രവായിടും, 44
 നേടുമ്പൊഴേ ദുഃഖമല്ലോ; നാശത്തിൽ²ച്ചിന്ത ചെയ്യാലാ.
 അതുപുരല്ലോ മുഖന്മാർ, തൃപ്തരാകുന്നു പണ്ഡിതർ. 45
 തൃപ്തയ്ക്കൊരന്തമി,ല്ലെന്നും സംതൃപ്തി പരമം സുഖം;
 സംതൃപ്തിയതിനാൽ മെച്ചമെന്നു കാണുന്നു പണ്ഡിതർ. 46
 അനിത്യം യൗവനം രൂപം ജീവിതം രത്നസഞ്ചയം
 ഐശ്വര്യമിഷ്ടസംവാസ,മിവയിൽ കൊതിയാ ബുധൻ. 47
 ധനഭാരം കൈവിടേണം തൽക്ലേശങ്ങൾ സഹിക്കണം;
 കാണപ്പെടാ സഞ്ചയിക്കുമൊരുവൻ നിരുപദ്രവൻ. 48
 അതല്ലോ ധാർമികർ പരം പുകഴ്ത്തുന്നു നിരീഹത;
 ധർമ്മാർത്ഥവിരതാശയെക്കാൾ ഭേദമല്ലോ നിരീഹത; 49
 പങ്കും കഴുകുവാനേക്കാൾ ചവിട്ടിടാത്തു.നാൻ ഗുണം.
 ഏല്പാററിലും ധർമ്മം, നീയാശ വെക്കാതിരിക്കുക;
 ധർമ്മം വേണം നിനക്കെങ്കിലർത്ഥത്തിൽക്കൊതി കൈവിട്ടു. 50

ഔധിഷ്ഠിരൻ പറഞ്ഞു

അർത്ഥഭോഗാശകൊണ്ടല്ലീയെന്നിക്തമർത്തിലാഗ്രഹം 51
 വിപ്രരെക്കാക്കുവാനാണു. ലോഭംകൊണ്ടല്ല ഭ്രൂസുര!
 എന്തെപ്പോലെ ഗൃഹസ്ഥത്വമാൻവൻ ഭ്രൂസുരോത്തമ, 52
 കൂടെയുള്ളവരെക്കാത്തു രക്ഷിച്ചീടായ് വതെങ്ങനെ?
 സംവിഭാഗം³ സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കും കാണുന്നതുണ്ടിഹ 53
 കൊടുക്കേണം പചിക്കാത്തോർക്കുവണ്ണം ഗൃഹമേധിതാൻ.
 പുല്ലു ഭൂമി ജലം നാലാമതു സുന്ദരഭാഷിതം 54
 സത്തുക്കടെ ഗൃഹത്തിങ്കലിവയില്ലാതെയായ് വരാ.
 ആത്മന്നു ശയനം, നിന്നു തളൻമുള്ളവനാസനം, 55
 ദാഹിച്ചവന്നു വെള്ളം, പൈപുണ്ടോനോ ചോറുമേകണം.
 കണ്ണേകുക, മനസ്സേകുക,കൻപിൽ നന്മൊഴിയേകുക, 56
 എഴുന്നേറ്റാസനം നല്ല,കിതു ശാശ്വതധർമ്മം;
 എതിരേല്ലുക മര്യാദപ്രകാരം സൽക്കരിക്കുക. 57
 അഗ്നിഹോത്രം വൃഷം⁴ പിന്നെ ജ്ഞാതി ബന്ധുക്കൾ പാപന്മാരും
 പൂജിക്കാത്തീൽദ്രഹിപ്പിക്കും പുത്രന്മാർ ഭാര്യ ഭൃത്യരും. 58

1 തന്മേനി = സ്വാഭിമാനം. 2 നാശത്തിൽ = നാശകാരണമായ അസ്ഥിത്തിൽ.
 3 സംവിഭാഗം = ഓഹരി. 4 വൃഷം = കാള.

പചിപ്പിക്കരുതാത്മാതം, പാഴായ് കൊല്ലൊല്ല ഗോകാളെ.
 വിധിയിൽബലി നല്ലാതെയതു താൻതന്നെ തിന്നൊലാ. 59

നായ്ക്കു നായാടികൾ വഗങ്ങൾക്കും ചോറേകകൃഷിയിൽ
 അന്തിക്കും പുലർകാലത്തുമിദ്രാനം വൈശ്വദേവമാം. 60

ഉണ്ണേണം വിഘസം നിത്യം, ചെയ്യേണമതുതാഗനം;
 വിഘസം ഭക്തശേഷംതാനൃതം യജ്ഞശേഷമാം. 61

കണ്ണേകക, മനസ്സേക, കൻപിൽ നന്മൊഴിയേകക,
 കൂടെച്ചെ,ല്ലൊത്തമരക, പഞ്ചഭക്ഷിണയജ്ഞമാം. 62

മുൻപു കാണാത്തുള്ള തളൻഴലും വഴിപോക്കനായ്
 ധടി കൂടാതന്നമേകന്നവന്നു പുരുപുണ്യമാം. 63

ഗൃഹസ്ഥനിപ്പടിക്കുള്ള വൃത്തിയോടൊത്തരികകിൽ
 അവന്നുപോൽ ധർമ്മഫല,മെന്തോക്കുന്നതു ധരാസുര! 64

ശതനകൻ പറഞ്ഞു

അയ്യോ മഹാകഷ്ടമിതീജഗത്തു വിപരീതമാം
 സാധു നാണിപ്പോന്നുകൊണ്ടിട്ടസാധു¹ രസമേന്തുമേ. 65

ശിശ്നോദരാത്മ²മബുധൻ വിഘസം കൊൾവതാം പരം
 ഛോഹരാഗാക്രാന്തനായിട്ടിന്ദ്രിയാത്മാനുവൃത്തിയാൽ. 66

ഏതനാമറിവാനോന്നും ഹരിപ്പോരിന്ദ്രിയങ്ങളാൽ,
 വെകളിപ്പെട്ട ദൃഷ്ടാശ്വങ്ങളാൽ സൂതൻ കണക്കിനെ. 67

ആറിന്ദ്രിയങ്ങൾ വിഷയാസംഗം ചെയ്തീടുമപ്പൊഴേ
 ഇവർക്കു പൂർവ്വസങ്കല്പവേം മനനമേന്തുമേ. 68

ഏതിന്ദ്രിയത്തിൻ വിഷയത്തിന്മേൽ മനനമെന്തുമോ
 അതിലൗതസുകൃമുണ്ടാകും സംഭവിക്കും പ്രവൃത്തിയും. 69

സങ്കല്പജൻ കാമനെയും വിഷയാസ്രുങ്ങളേറുടൻ
 ലോഭാഗ്നിയിൽച്ചാടുമെരിതിയ്യിലിയ്യാൻ കണക്കവൻ. 70

വിഹാരാഹാരിയുടനേ മോഹമാൻ യഥേഷ്ടമേ
 മഹാമോഹസുഖത്തിങ്കലാണ്ടാത്തജ്ഞാനമറുപോം. 71

സംസാരത്തിൽച്ചാടിയേവമോരോ യോനിയിലാപ്പെട്ടും
 അവിദ്യാകർമ്മതുഷ്ണാദിദ്രാന്തിൽപ്പെട്ടു യമാക്രമം. 72

ആബ്രഹ്മതൃണപര്യന്തഭൂതങ്ങളിലുഴന്നിടും
 നീക്കും കരയ്ക്കും വാനത്തും ജനിച്ചുംകൊണ്ടു വീണ്ടുമേ. 73

അബുധന്മാർനിലയിതു ബുധന്മാർനില കേൾക്ക നീ
 ധർമ്മശ്രേയോനിരതരായ് മോക്ഷം കാംക്ഷിക്കുമായവർ 74

അതു ചെയ്തിതു ചെയ്യാ,യ്തെന്നല്ലോ വേദവചസ്സുകൾ;
 അതിന്മട്ടീലർമ്മമെല്ലാം ചരിപ്പു ഭേദിതെന്നിയേ. 75

1 അസാധു = ദുഷ്ടജനം. 2 ശിശ്നോദരാത്മം = കാമത്തിനും വിശപ്പിനും വേണ്ടി.

ഇച്ഛാ*ഭ്യയനദാനങ്ങൾ തപം സത്യം ദമം ക്ഷമ
 അലോഭമെന്നെടുവഴി ധർമ്മത്തിന്നെന്നു സമ്മതം. 76

ഇതിലാദ്യത്തെ നാലെണ്ണം പിതൃമാർഗ്ഗത്തിനുള്ളതാം;
 ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നോത്തിട്ടു ചെയ്യേണം ഭേദമില്ലെന്നിയെ. 77

പിന്നത്തേതോ ദേവമാർഗ്ഗമെന്നും സത്തുക്കൾ ചൊൽവതാം
 നടക്കേണം വിശുദ്ധാത്മാവീയഘോംഗവഴിക്കതാൻ 78

നല്ല സങ്കല്പയോഗത്താൽ നല്ലോരിന്ദ്രിയനിഗ്രഹാൽ
 നല്ല നീതിവിശേഷത്താൽ നല്ല സൽഗുരുസേവയാൽ 79

നല്ലാഹാരോപയോഗത്താൽ നല്ലഭ്യയനനിഷ്ഠയാൽ
 നല്ലോരാകർമ്മസന്നയാസാൽ നല്ല ചിത്തജയത്തിനാൽ 80

ഏവം ധർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന സംസാരജയകാംക്ഷികൾ
 രാഗദോഷങ്ങൾ കൈവിട്ടിട്ടെത്രശ്വര്യംപൂണ്ടു ദേവകൾ 81

രക്തന്മാർ സാധ്യരാദിത്യർ നാസത്യന്മാർ വസുക്കളും
 യോഗൈശ്വര്യമിയന്നാണീ പ്രജാധാരണ ചെയ്വവർ. 82

അച്ഛിദലങ്ങും കൗന്തേയ! പെരുതും ശമമാന്മാന്മാൻ
 തപസ്സിദ്ധിക്കുദ്യമിള്ള യോഗസിദ്ധിക്കുമേ നൃപ! 83

പിതൃമാതൃപ്രായയാമാകർമ്മസിദ്ധി ലഭിച്ചു തേ
 തപസ്സിദ്ധിക്കുദ്യമിള്ള വിപ്രന്മാരെബ്ഭരീകുവാൻ. 84

സിദ്ധന്മാരെത്തു ചിന്തിക്കരുതു ചെയ്യമനുഗ്രഹാൽ
 അതിനാലേ തപഃചെയ്തു നേടുക സ്വമനോഗതം. 85

3. കാമ്യകവനപ്രവേശം

ധർമ്മപുത്രൻ പുരോഹിതനായ ധർമ്മ്യനെ സമീപിച്ചു ഉപദേശം തേടുന്നു. അദ്ദേഹം സൂര്യനെ തപസ്സുചെയ്യാൻ നിദ്ദേശിക്കയും സൂര്യസ്തുതി ഉപദേശിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ശ്യാംബപാണ്ഡവന്റെ സൂര്യോപാസനയും അക്ഷയപാത്രലബ്ധിയും. കാമ്യകവനപ്രവേശം.

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

ശൗനകൻതൻ ചൊല്ലു കേട്ടു കന്തീപുത്രൻ യുധിഷ്ഠിരൻ
 പുരോഹിതാന്തികം പുകാ ഭ്രാന്തമദ്ധ്യത്തിലോതിനാൻ. 1

യുധിഷ്ഠിരൻ പറഞ്ഞു

എന്റെ കൂടെപ്പോന്നിടുന്നു വേദവേദികളാം ദ്വിജർ
 പോററുവാൻ ശക്തിയില്ലൊട്ടുമേറും സങ്കടമുണ്ടു മേ. 2

കൈവിടാനും വയ്യിനിക്കു കൊടുപ്പാനില്ല ശക്തിയും
 ഇതിലെന്തോന്നു ഞാൻ ചെയ്തു ഭഗവാനരൾചെയ്യണം. 3

* ഇച്ഛ = മാഗം.

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

മുഹൂർത്തനേരം ചിന്തിച്ചു ധർമ്മത്തിൻഗതി കണ്ടപ്പൻ
ചൊല്ലി യുധിഷ്ഠിരനൊടാചന്യൻ ധർമ്മത്തെപ്പറന്നു. 4

ധർമ്മൻ പറഞ്ഞു

പണ്ടു സൃഷ്ടിച്ച ഭൂതങ്ങൾ വിശന്നോം വാലോമ്യന്മാരേ
അപ്പോൾ കനിഞ്ഞിട്ടാദിത്യൻപുനേന കണക്കിനെ 5

ഉത്തരായണമുപ്പക്കൾ രസം കൈക്കൊണ്ടു രശ്മിയേ
ദക്ഷിണായനമായെത്തിപ്പാരിടം കാത്തു ചാസ്സാൻ. 6

ക്ഷേത്രമാം മനിലാദ്രേവനോപധിധാരനോപധി
തേജസ്സു വാനിൽനിന്നേന്തിസ്സൃഷ്ടിച്ചു ചൊതിക്കൊടിവാ. 7

മുളച്ചുവാറിനുകരംകൊണ്ടിണക്കിട്ടു ചാസ്സാൻ
ഷഡ്രസൗഷധി¹ സൃഷ്ടിച്ചാനന്തരായ് ജീവികൾക്കിടാ. 8

ഏവമനം ഭാനമയം ഭൂതൗലപ്രാണധാണം
പിതാവാനവനേവക്മേവനേയാശ്രയിക്ക നീ. 9

മഹാന്തരായ രാജാക്കൾ ജാതികർമ്മവിശുദ്ധായ്
പ്രജയെല്ലാം ഭരിക്കുന്നു പെരുതാകും തപസ്സിനാൽ. 10

ഭീമൻ പിന്നെക്കാത്തവീര്യൻ വൈന്യൻ² നൂറ്റുചെന്നെമ്പർ
പ്രജാക്ലേശം തീർത്തു കാത്തു തപോയോഗസമാധിയാൻ. 11

അമ്മട്ടിലങ്ങു ധർമ്മാത്മൻ, കർമ്മശുദ്ധി കലൻടൻ
തപം ചെയ്തിട്ടു ധർമ്മതാൽ വിപ്രരെപ്പോറ്റു ഭാരത! 12

ജനമേജയൻ പറഞ്ഞു

കരുപംഗവനായോർ നൃപൻ ധർമ്മനെങ്ങനെ
വിപ്രാർത്ഥമായ് പുജചെയ്തു ദിവ്യദർശനമെന്തെ? 13

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

കേട്ടാലും ശുചിയായ് ബുദ്ധിയുറപ്പിച്ചു ഭവൻ നൃപ,
ശ്രദ്ധ വെക്കുക രാജേന്ദ്ര, പറയാം ഞാനശേഷവും. 14

മഹാന്തരായ കൗന്തേയനാദ്യമേ ധർമ്മമാമുനി
ഓതിയപ്പോത്തരശത്മതു കേൾക്ക മഹാമതേ! 15

ധർമ്മൻ പറഞ്ഞു

സൂര്യാര്യമാ ഭഗൻ തപസ്യാ പുഷാക്കൻ സവിതാ രവി
ഗണ്ണിമാനജൻ കാലൻ മൃത്യു ധാതാ പ്രഭാകരൻ 16

പൃഥിവ്യപ്പകൾ തേജസ്സു വേദാമം വായു പരായണം
സോമൻ ബൃഹസ്പതി ശുക്രൻ ബുധനംഗാരകൻ പരൻ 17

ഇന്ദ്രൻ വിവസ്വൻ ദീപ്താംശു ശുചി ശൗരി ശന്നൈശ്ചാൻ
ബ്രഹ്മാവു വിഷ്ണു രുദ്രൻതാൻ സ്തന്ദൻ വൈശ്രവണൻ യമൻ 18

1 ഷഡ്രസൗഷധികൾ - ആറു രസങ്ങളോടുകൂടിയ ഔഷധികൾ (ചെടികൾ).
2 വൈന്യൻ = വേനന്റെ പുത്രൻ; പൃഥു. 3 അപ്പോത്തരശത്മം = ഒരന്തരായിട്ടെട്ട്;
108 സൂത്രപത്യായങ്ങൾ എന്നതിലും.

വൈദ്യതൻ ജ്വാരൻ വഹ്നിമൈന്ധനൻ തേജസാംപതി
ധർമ്മരാജൻ വേദകന്താ വേദാംഗൻ വേദവാഹനൻ 19

കൃതം ത്രേതാ ദ്വാപരൻതാൻ കലി സർവ്വമലാശ്രയൻ
കല കാഷ്ടചൂർണ്ണദാ ക്ഷപ യാമമ ക്ഷണം 20

സംവത്സരകരാശ്ചതമൻ കാവചക്രം വിഭാവസു
പുരുഷൻ ശാശ്വതൻ യോഗി വ്യക്താവ്യക്തൻ സനാതനൻ 21

കാലാഭ്യക്ഷൻ പ്രജാഭ്യക്ഷൻ വിശ്വകർമ്മൻ തമോന്ദനൻ
വാതണൻ സാഗരാംശൻതാൻ ജീമുതൻ ജീവനാരിഹൻ 22

ഭൂതാശ്രയൻ ഭൂതപതി സർവ്വലോകനമസ്തുതൻ
സ്രഷ്ടാ സംവത്സരൻ വഹ്നി സർവാദികനലോലുപൻ 23

അനന്തൻ കപിലൻ ഭാനു കാമദൻ സർവ്വഭോമുഖൻ
ജയൻ വിശാലൻ വരദൻ സർവ്വധാതു നിഷേചകൻ 24

മനസ്സുപസ്തൻ ഭൂതാദി ശീലഗൻ പ്രാണധാരകൻ
ധന്വന്തരി ധർമ്മകേതുവാദിദേവൻ ദിത്യേസ്തുതൻ 25

ദ്വാദശാത്മാരവിന്ദാക്ഷൻ പിശാ മാതാ പിതാമഹൻ
സ്വർഗ്ഗദാതാ പ്രജാദാതാ മോക്ഷദാതാ ത്രിവിഷ്ണുപം 26

ദേഹകന്താ പ്രശാന്താത്മാ വിശ്വാത്മാ വിശ്വതോമുഖൻ
ചരാചരാത്മാ സൃഷ്ടാത്മാ മൈത്രേയൻ കരുണാനപിതൻ 27

ഇതെന്നാൽ കീർത്തിനായോരു തേജസ്വി രവിതന്നുടെ
നാമമഷ്ടോത്തരശതം സ്വയംഭൂവരഃചെയ്തതാം. 28

സുരഗണപിത്രയക്ഷസേവിതൻ
പരമസുരാശരസിദ്ധവനിതൻ
വരകനകഹൃതാശനാനോ—
യരുളിന ഭാസ്കരനെത്തൊഴുന്നു ഞാൻ. 29

സുര്യോദയേ ശ്രദ്ധയൊടും ജപിപ്പവൻ
കളത്രപത്രാർത്ഥധനോച്ചയാധ്യനായ്
മുജ്ജന്മമോക്ഷം ധൃതി നേടിടും പരം
പെരുത്തു മേധാവില്ലമാകമാപ്പമാൻ. 30

മനസ്സു നല്ലോൻ ശുചിയായ് മനസ്സിത—
ത്തീശൻറയീ സ്തോത്രവർഗ്ഗം ജപിച്ചാൻ
കടന്നുപോമഴൽവനവഹ്നിയഴിയും
ലഭിച്ചിടും കരളിൽ നിനച്ചതൊക്കെയും. 31

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

തൽക്കാലസദൃശം ധർമ്മനിപ്രകാരം പറഞ്ഞതിൽ
വിപ്രദാനസമാധിസ്ഥൻ ജിതാത്മാവു ദ്രവ്യവ്രതൻ 32
ധർമ്മരാജൻ ശുദ്ധചിത്തൻ തപഃചെയ്തിതന്നത്തർക്കം.*

* അനുബന്ധം = അത്യർത്ഥക്രമം

പുഷ്പോപഹാരബലികൊണ്ടെഴുന്നെഴുന്നചെയ്തുകൊണ്ട് 33
 ഗംഗാവഗാഹനംചെയ്തു സൂര്യാഭിമുഖനായ് നൃപൻ
 യോഗംപുണ്ടാലയമശീലൻ കാററുണ്ടു ജിതേന്ദ്രിതൻ 34
 ഗംഗാംബുവാചമിച്ചാത്മപ്രാണായാമത്തിൽ വാചനം
 ശ്രവിയായ് ശ്രദ്ധവാക്കോടി സ്തോത്രം ചെയ്തു തുടങ്ങിനാൻ. 35

ഈധിഷ്ഠിരൻ പറഞ്ഞു

ഭാനോ! നീ ലോകചക്ഷുസ്സാണാത്മാവാണേവനും വേദാൻ
 സർവ്വഭൂതോത്ഭവൻ നീതാനാചാരം കർമ്മികൾക്കു നീ. 36

സാംഖ്യമുക്തമെങ്ങു ഗതി യോഗികൾക്കെങ്ങൊരാഗ്രഹം
 മുക്തമുക്തമെങ്ങു തടവില്ലാത്തൊരു ഗതിയും ഭവാനും. 37

ലോകം വഹിപ്പതും നീയേ നീയേ ലോകപ്രകാശകൻ
 നീയേ ശ്രദ്ധി വരുത്തുന്നോൻ നീയേ പാലിച്ചിടുന്നവൻ. 38

കാലേ നിന്നെസ്സേവചെയ്തു വേദവേദികളും ഭിഷക്
 നിജശാഖാമന്ത്രമോതിപ്പുജിപ്പു മുനിപുജിത! 39

നിന്റെ ദിവ്യരഥത്തിന്റെ പിമ്പെത്തുന്നതു വരാതെപിടിക്കാ
 സിദ്ധചാരണഗന്ധർവ്വയക്ഷഗുഹ്യകപനഗർ. 40

മുപ്പത്തിമൂന്നു ദേവന്മാർ വൈമാനികഗണങ്ങളും
 ഇന്ദ്രോപേന്ദ്രന്മാരുമങ്ങേസ്സേവിച്ചു ഗതി നേടിയോർ. 41

നിന്നെപ്പുജിച്ചുപാസിപ്പു മനോരാജ്യം ഫലിച്ചവർ
 ദിവ്യമന്ദാരമാലൃത്താൽ സർവ്വവിദ്യാധരേന്ദ്രനും. 42

ദിവ്യമാനുഷരാമേശ്വ ഗണം ഗുഹ്യപിതൃക്കളും
 നിന്നെപ്പുജിച്ചുകൊണ്ടത്രേ പ്രാധാന്യം നേടിനില്പവർ. 43

വസുതദ്രമരുത്തുക്കൾ സാധ്യന്മാരും മരീചിപർ
 ബാലഖിലയാദിസിദ്ധന്മാർ പ്രാണിശ്രേഷ്ഠനേടിനാർ. 44

ബ്രഹ്മലോകം മുതലേഴുലോകത്തികലുമെങ്ങുമേ
 അർക്കന്റെ മേലെയായുണ്ടെന്നോർക്കുന്നില്ലൊന്നുമിന്നു ഞാൻ. 45

വലിപ്പവും വീര്യവുമാൻണ്ടു ഭൂതങ്ങൾ വേറെയും
 അവർണ്ണിപ്പാ വോന്നൊത്ത ദീപ്തിയും നൽപ്രഭാവവും. 46

ജ്യോതിസ്സെല്ലാം നികലല്ലോ ജ്യോതിസ്സിന്നൊക്കെ നീ വരൻ
 സത്യവും സത്വവും നികൽ സർവ്വസാത്വികഭാവവും. 47

നിൻ തേജസ്സാൽ തീർത്തു ദേവശിപ്പി ചക്രം സുഭംഗം
 ദൈത്യഗർവ്വം തീർത്തതുകൊണ്ടല്ലോ മധുസൂദനൻ. 48

വേനൽക്കുംശുക്കളാൽ ജീവജാലൗഷധിരസങ്ങളെ
 തേജസ്സാകർഷിച്ചു വഷ്കാലത്തങ്ങു വിടുന്നു നീ. 49

തപിപ്പിപ്പു ഭൂമിപ്പിപ്പു ഗർജ്ജിപ്പു ഘനമായഹോ
 ഇടി മിന്നിപ്പു വഷ്കിപ്പു വഷേൻ നിൻപല രശ്മികൾ. 50

തണുപ്പും കാറ്റുമേറോക്കാത്തീ പുതപ്പു കരിമ്പടം
 ഇവയും സൗഖ്യമേകാ നിന്നംശ്രുക്കളുളും വിധം. 51

ദ്വീപ പത്തും മൂന്നൊത്ത ഭൂ ഭാസ്സാൽ തെളിയിപ്പു നീ
 ത്രൈലോക്യത്തിൻ ഹിതത്തിനായ് നീയൊറ്റു മുതിർന്നവൻ.
 നീയുദിക്കുകയില്ലെങ്കിലന്ധമീ ലോകമൊക്കയും
 ധർമ്മാർത്ഥകാമവിഷയം പ്രവർത്തിക്കാ മനീഷികൾ. 53

ആധാനപശുബന്ധേഘ്നീമന്ത്രയജ്ഞതപോവിധി
 തേടുന്ന നിൻ പ്രസാദത്താൽ ബ്രഹ്മക്ഷത്രാര്യജാതികൾ. 54

ആയിരം യുഗമൊത്തൊന്നായോതുന്ന വിധിവാസരം¹
 അതിനാദ്യവസാനം നീയെന്നു കാലജ്ഞൻ ചൊൽവതാം. 55

മനുക്കൾ മനുപുത്രാർക്കുമീ മാനവജഗത്തിനും
 മന്വന്തരങ്ങൾക്കുമീശ്വരർക്കുമീശ്വരനാണു നീ. 56

സംഹാരകാലമാകുമ്പോൾ നിൻ ക്രോധത്തിലുദിച്ചുടൻ
 സംവർത്തകാഗ്നി മുപ്പാൽ മുഴക്കെബ്ബ്സ്മേമാക്കുമേ. 57

നിന്നംശ്രുക്കളിലുണ്ടായ നാനാവണ്ണഘനാവലി
 ഇടിയും മിന്നലും പൂണ്ടു മുക്കുമീ വിശ്വമൊക്കയും. 58

പന്തിരണ്ടായ് നിന്നു നീതാൻ ദ്വാദശാദിത്യമുന്തിയായ്
 അംശ്രുക്കളാലേ വററിക്കും കടലാം വിശ്വമൊക്കയും. 59

നീയിരുന്നത്രേ നീ തദ്രൻ നീയേ വിഷ്ണു പ്രജാപതി
 നീയഗ്നി നീ മനം സൂക്ഷ്യം പ്രഭു നീ ബ്രഹ്മ ശാശ്വതം. 60

നീ ഹംസൻ ഭാനു സവിതാവംശ്രമാലി വൃഷാകപി
 വിവസ്വാൻ മിഹിരൻ പൃഷാ മിത്രൻ ധർമ്മമങ്ങനെ 61

സഹസ്രരശ്മിയാദിത്യൻ തപനൻ നീ ഗവാംപതി
 മാർത്താണ്ഡൻ ദിനകൃത്തർക്കൻ ശരണ്യൻ രവി സൂര്യനാം. 62

ദിവാകരൻ സപ്തസപ്തി ധാമകേശി വിരോചനൻ
 ആശ്രഗാമി തമോഘ്നൻ നീ ഹരിതാശ്വനമാം പ്രഭോ! 63

ഷഷ്ഠിയിൽ സപ്തമിയിലോ ഭക്ത്യാ പൂജിച്ചിടുന്നവൻ
 നിദ്വേദാഹംകാരഹീനൻ പാരം ലക്ഷ്മിയെ നേടീടും. 64

അവർക്കാപത്തുകൾ വരില്ലാധിദ്യാധികളും ദ്രവ്യം
 അനന്യചിത്തരായ് നിന്റെ പൂജാനതികൾ ചെയ്യുകിൽ. 65

സർവ്വരോഗങ്ങളേല്ലാതെ സർവ്വപാപങ്ങളെന്നിയേ
 തപതാവഭക്തിയുടയോർ ചിരംജീവിക്കളായിടും. 66

ആപനകാമനായ്² സർവ്വാതിഥ്യം ശ്രദ്ധയൊടേകുവാൻ
 നോക്കുന്നെനിക്കെന്നമന്നപതേ! മുറ്റും തരേണമേ! 67

1 വിധിവാസരം=ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഒരു ദിവസം. 2 ആപനകാമൻ= ആഗ്രഹം സാധിച്ചവൻ.

അങ്ങയ്ക്കുപരന്മാരായടിക്കീഴിലെഴുന്നവർ
മാരാരുണദണ്ഡാദ്യുരഗന്യാകരരമ്ഞതാഴാം. 68

ക്ഷുഭയോടൊത്തിടും മൈത്രിമുതലാം വിശ്വകർത്രികൾ
ഏവരേയും തൊഴാമാശ്രയിച്ചെന്നെക്കാത്തുകൊള്ളണം. 69

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

ഏവം സ്മൃതിച്ചൊരാസ്സുര്യൻ ഭൂപന്ദ്രേ, ലോകപാപനൻ
കാണുമായ പാണ്ഡവന്നങ്ങുടൻ പ്രീത്യാ ദിവാകരൻ 70
സ്വതേജസ്സാൽ ദീപ്നനായിക്കത്തും വഹനി കണക്കിനെ.

വിവസവാൻ പറഞ്ഞു

അഭീഷ്ടമെന്താണ നിനക്കതൊക്കെക്കൈവരും പരം 71
ഞാനനം തന്നിടാമേഴുമഞ്ചും വചിത്തിലേയ്ക്കു തേ.

ഈച്ചെമ്പുപാത്രം കൈക്കൊൾക ഞാൻ തന്നതു നരാധിപ! 72
പാഞ്ചാലിയിതിലേച്ചോറണ്ണുംവരേയ്ക്കും ദ്രവ്യവ്രത!

ഫലമൂലം ശാകമാംസം മടപ്പുള്ളിയിൽ വെച്ചുവ 73
ചതുർവിധാനങ്ങളുമങ്ങൊടുങ്ങാതേന്തി വന്നിടും

പതിനാലാമാണ്ടു പിന്നെ രാജ്യം നേടീടുമേ ഭവാനും. 74

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

ഏവം ചൊല്ലീട്ടു ഭഗവാനപ്പോൾത്തന്നെ മറഞ്ഞുതേ. 75
സമാധിയാൽ പ്രയത്നമനസ്സോടീ സ്മുഖം

വരാത്മിയാമന്യപ്രമാൻ ജപിക്കിലും 76
ചിന്തിച്ചതായാൾക്കുടനകനേകിടും

സുദുർല്ലഭംപോലുമവൻ കൈവരും. 76

ഇതു നിത്യം ധരിപ്പാനും പതിവായ്ക്കേൾക്കുവോന്നുമേ 77
പുത്രാത്മി പുത്രനേ നേടും ധനാത്മി ധനമാണിടും

വിദ്യാത്മി വിദ്യായാണ്ടീടും പുരുഷൻ സ്രീകളേയുമേ. 78
നിത്യവും രണ്ടു സന്ധ്യയ്ക്കും ചൊല്ലും സ്രീയും പുമാൻമേ

ആപത്തിൽനിന്നൊഴിഞ്ഞീടും ബദ്ധൻ ബന്ധനവും വിടും. 79
ഇതു മൂന്നും മഹാത്മാവാമിന്ദ്രനേകീ പിതാമഹൻ

നാരദൻ വാങ്ങിയിന്ദ്രകൽനിന്നവൻ നല്ലി ധൗമ്യനായ് 80
ധൗമ്യൻ നല്ലീട്ടു കാമങ്ങളെല്ലാം നേടീ യുധിഷ്ഠിരൻ.

പോരിലെന്നും ജയം കിട്ടും പെരുത്തു ധനമാണിടും 81
പാപമൊക്കപ്പോക്കുമവൻ സൂര്യലോകത്തിലെത്തിടും.

1 മാരാരുണദണ്ഡാദ്യുർ=മാരൻ, അരുണൻ, ദണ്ഡൻ മുതലായ സൂര്യപാർശ്വ
വർത്തികൾ. 2 അശന്യാകരർ=ഇടി, മിന്നൽ മുതലായവ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നവർ.
3 ചതുർവിധാനങ്ങൾ = ഭക്ഷ്യം, ഭോജ്യം, പേയം, ലേഹ്യം ഈ നാലുതരത്തിലുള്ള
ആഹാരപദാർത്ഥങ്ങൾ.

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

- വാം നേടിച്ചജലം വിട്ടു കേറിദ്ധമ്മിഷ്ടധമ്മജൻ
 ധൗമ്യന്റെ കാൽ പിടിച്ചിട്ടു തഴുകീ തമ്പിമാരെയും. 82
- പാഞ്ചാലിയെപ്പാർത്തണഞ്ഞിട്ടവര വന്ദിച്ചൊരാ പ്രഭു
 മടപ്പുള്ളിയിൽ വേണ്ടുന്നതഥ സാധിച്ചു പാണ്ഡവൻ. 83
- വെച്ചുണ്ടാക്കിയമട്ടുണ്ടാവുന്നണ്ടന്നം ചതുർപ്പിധം
 ഒടുങ്ങാതേന്തിട്ടമതുകൊണ്ടുട്ടീടുന്നു വിപ്രരെ. 84
- വിപ്രന്മാരുണ്ടതിൽപ്പിന്നെ,യുട്ടും സോദരരേയുമേ
 ശേഷിച്ച വിഘസാനത്തെബുദ്ധീജീച്ചീടും യുധിഷ്ഠിരൻ. 85
- യുധിഷ്ഠിരനെയുട്ടീട്ടു ശേഷം പാഷ്ഠിയുണ്ടിടും
 പാഞ്ചാലിയുണ്ടുകൊണ്ടാലങ്ങനമൊക്കെയൊടുങ്ങിടും. 86
- ഏവചക്രനിൽനിന്നേററിട്ടക്രതുല്യപ്രഭു
 മനോദിലഷിതാഭീഷ്ടമൊക്ക വിപ്രക്ര നല്ലിനാൻ. 87
- തിഥിനക്ഷത്രപവ്ങ്ങൾതോറുമാചാര്യപൂർവ്കം
 വിധിമന്ത്രപ്രമാണത്താൽ യജ്ഞക്രിയ നടക്കുമേ. 88
- പിന്നെ സ്വസ്ത്യയനം* ചെയ്തു ധൗമ്യനോടൊത്തു പാണ്ഡവർ
 ദ്വിജസംഘത്തൊടും ചേർന്നു കാമ്യകക്കാടു കേറിനാൻ. 89

4. വിദൂരവാക്യപ്രത്യാഖ്യാനം

ധൃതരാഷ്ട്രൻ വിദൂരനോടു തന്റെ കർത്തവ്യത്തെപ്പറ്റി ചോദിക്കുന്നു. വിദൂരൻ ചുവന്നോക്കാതെ ഹിതം ഉപദേശിക്കുന്നു. ഇതു രസിക്കാത്ത ധൃതരാഷ്ട്രൻ വിദൂരനോടു പിണങ്ങിപ്പിരിയുന്നു. വിദൂരൻ പാണ്ഡവന്മാരുടെ അടുക്കലേക്കു പോകുന്നു.

വൈശമ്പായനൻ പറഞ്ഞു

വനത്തിങ്കൽ പാണ്ഡവന്മാർ ഗമിക്കേ
 പ്രജ്ഞാചക്ഷുസ്സുരത്തപിച്ചാംബികേയൻ
 സുഖം വാണംകൊണ്ടതിബുദ്ധിമാനായ്
 ധർമ്മാത്മാവാം വിദൂരനോടേവമോതി. 1

ധൃതരാഷ്ട്രൻ പറഞ്ഞു

തെളിഞ്ഞ നിൻപ്രജ്ഞ ശുക്രന്റെ മട്ടാം
 പരം സൂക്ഷ്മം ധർമ്മമറിഞ്ഞവൻ നീ
 കരുക്കളിൽ സമനായ് സമ്മതൻ നീ—
 യവർക്കുമീയുള്ളവനും പഥ്യമോതു. 2

ഇമ്മട്ടായീ വിദൂര,യെന്തിന്നി വേണ്ടു
 നാട്ടാർ നമ്മെക്കൊള്ളുവാണെന്നുപായം?

* സ്വസ്ത്യയനം = ശുഭപ്രതീക്ഷയോടെ ചെയ്യുന്ന ധാർമിക കൃത്യം.

